

Riikka Liedes

MAKSUVALMIUDEN JA KANNATTAVUUDEN SÄILYTTÄMINEN
TAANTUMAN AIKANA

Liiketalouden koulutusohjelma
2012

MAKSUVALMIUDEN JA KANNATTAVUUDEN SÄILYTTÄMINEN TAANTUMAN AIKANA

Liedes, Riikka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Tammikuu 2012
Ohjaaja: Keskinen, Arto
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 0

Asiasanat: maksuvalmius, kannattavuus, taantuma, tunnusluvut

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämistä taantuman aikana. Opinnäytetyössä tutkittiin neljän yrityksen maksuvalmiutta, kannattavuutta ja ratkaisuja taantuman aikana. Yritykset olivat hyvin erilaisia ja siksi myös tulokset ovat keskenään erilaiset.

Teoriaosassa on käsitelty erilaisia tunnuslukuja, joiden avulla mitataan kannattavuutta ja maksuvalmiutta. Nämä luvut on käyty tarkkaan läpi ja niitä on mahdollisuuksien mukaan käytetty hyväksi myös tutkimusosassa. Teoriaosassa tarkastellaan myös taantumaa, koska taantuma ajoittui vuoden 2009 paikkeille ja vaikutti suuresti tutkimustuloksiin.

Tutkimus toteutettiin tutkimalla tilinpäätöksiä ja laskemalla niistä erilaisia maksuvalmiuteen ja kannattavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Lisäksi lähetettiin lyhyt kysely kohdeyrityksille, jolla saatiin selville yritysten tekemiä ratkaisuja taantuman aikana. Kysely sisälsi kysymyksiä siitä, miten yritykset huomioivat tulevaisuuden ja inflaation, mitä yritykset ovat valmiita tekemään kannattavuuden säilymiseksi, onko taantuman aikana tehty jotain erityisiä ratkaisuja ja ovatko ne kannattaneet. Lisäksi kysyttiin investoinneista.

Tutkimuksen tuloksena selvisi, että yritykset olivat tehneet aivan erilaisia ratkaisuja selvittääkseen taantumasta. Kaksi yritystä oli investoinut ja kasvanut koko taantuman ajan kun taas kaksi muuta olivat todella ahtaalla ja näiden kannattavuus oli laskenut.

Taantuman vaikutukset eivät selvästikään olleet vielä vuonna 2010 ohi, vaan linja pidettiin edelleen tiukkana kulujen osalta kaikissa yrityksissä. Siitä huolimatta kaikki yritykset tuntuvat luottavan tulevaisuuteen melko hyvin.

MAINTENANCE OF LIQUID AND PROFITABILITY IN RECESSION

Liedes, Riikka

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in finance

January 2012

Supervisor: Keskinen, Arto

Number of pages: 40

Appendices: 0

Keywords: liquid, profitability, recession, key ratio

Purpose of this thesis was to research liquidity and profitability and how companies could retain those in recession. This thesis researched liquidity, profitability and solutions during the recession of four companies. The companies were very different between each other and therefore the results are not comparable.

The theoretical part of this thesis deals with variety of indicators to measure the profitability and liquidity. These figures have been carefully reviewed and used with advantage in the research part. Theoretical part also looks at the recession because the recession took place in year 2009 and influenced to research findings.

This thesis was executed by examining the accounts and adding a variety of payment-related liquidity and profitability ratios. Also a short questionnaire was sent to the target companies. The purpose of questionnaire was to find out what companies have done during the recession, how they have planned future and inflation and what are they willing to do to maintain profitability. Also was asked if companies had done some specific solutions during the recession and how solutions have sustained. In addition, asked if companies had made investments.

The result of this thesis was that the companies had made quite different solutions to carry on with the recession. Two of target companies had invested and grown during the recession period of while the other two were really being squeezed and their profitability had fallen.

Effects of the recession were clearly not over yet in 2010 because companies still held tight line in costs. Nevertheless, all companies seem to trust the future quite well.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	6
2.2	Käsitteellinen viitekehys.....	6
3	TALOUDELLISUUS JA KANNATTAVUUS	7
3.1	Kannattavuuden hallinta	7
3.2	Kannattavuuden suunnittelu	10
3.3	Kannattavuuden seuranta	10
3.4	Kannattavuuden parantaminen	11
4	MAKSUVALMIUS	13
4.1	Maksuvalmius ja vakavaraisuus	13
4.2	Myyntisaamiset.....	17
4.3	Ostovelat	18
4.4	Lainat	19
4.5	Investoinnit ja hankinnat.....	19
5	TAANTUMA	21
5.1	Yleistä taantumasta	21
5.2	Taantuma Suomessa	22
5.3	Riski ajautua taantumaan	23
5.4	Riskien hallinta taantumassa.....	24
5.5	Vaikutukset	24
6	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	25
6.1	Tutkimusmenetelmän valinta ja rajaukset	25
6.1.1	Tutkimuksen validiteetti.....	26
6.1.2	Tutkimuksen reliabiliteetti	27
6.2	Tutkittavat tiedot ja kyselylomake tiivistettynä.....	27
6.3	Tutkimuksen tulokset.....	28
6.3.1	Tulokset vuosittain	28
6.3.2	Tulosten tulkinta.....	32
6.3.3	Kyselylomakkeiden tulokset	33
6.3.4	Tulevaisuus.....	35
6.4	Yhteenveto ja suositukset	35
7	LOPUKSI.....	36

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia yrityksen maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Työssä käsitellään maksuvalmiuteen liittyviä peruskäsitteitä sekä niiden vaikutuksia yrityksen toimintaan. Kannattavuuteen on perehdytty vielä tarkemmin. Kannattavuutta arvioidessa on otettu huomioon monenlaisia tunnuslukuja.

Opinnäytetyön aihe on valittu oman kiinnostuksen pohjalta sekä työelämässä vastaan tulleiden haasteiden herättämän mielenkiinnon takia. Takana alkaa olla talouden taantuma, joka aiheutti useille yrityksille vaikeuksia maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämiseen. Kohdeyrityksiksi valikoitui joukko erilaisia Satakuntalaisia yrityksiä, joiden maksuvalmiutta ja kannattavuutta tutkimusosassa vertaillaan. Tarkoituksena on tutkia, miten yritykset selvisivät taantumasta ja miten taantumän vaikutus näkyi yritysten kannattavuudessa ja maksuvalmiudessa.

Teoriaosan alussa, luvussa kolme, käsitellään taloudellisuutta ja kannattavuutta. Luvussa on käyty läpi kannattavuuden hallinta, suunnittelu, seuranta ja parantaminen. Kannattavuuden seuranta havainnollistetaan eri tunnuslukujen avulla. Kannattavuuden vaikutusta ja sen laajuutta yritystoimintaan kuvataan kuviossa 2.

Neljännessä luvussa käsitellään maksuvalmiutta. Luvussa kerrotaan, mitkä asiat vaikuttavat maksuvalmiuteen ja miten niitä hallitaan. Pääkohtina ovat myyntisaamiset, ostovelat, lainat, investoinnit ja hankinnat sekä kulusäästöt. Luvussa tulee esille paljon tunnuslukuja. Ne ovat tärkeitä myös tutkimusosan kannalta. Luvusta löytyy myös tiivistetyt esitetyt kaaviot maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta.

Viides luku käsittelee taantumaa. Luvussa tutustutaan taantumaan yleisesti ja Suomessa. Luvussa siis kerrotaan taantumän määritelmä sekä se, miten taantuma on vaikuttanut Suomessa. Samalla perehdytään siihen, millaisia riskejä yrityksillä on ajautua taantumaan, miten niitä hallitaan ja miten niistä selvittää.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA KÄSITTEELLINEN VIIITEKEHYS

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämiseen liittyviä seikkoja Satakuntalaisissa yrityksissä. Pääongelmana on, miten maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttäminen onnistuu taantumana aikana kohdeyrityksissä. Osaongelmina selvitetään mitä maksuvalmiuden säilyttämiseksi on tehty ja olivatko teot kannattavia.

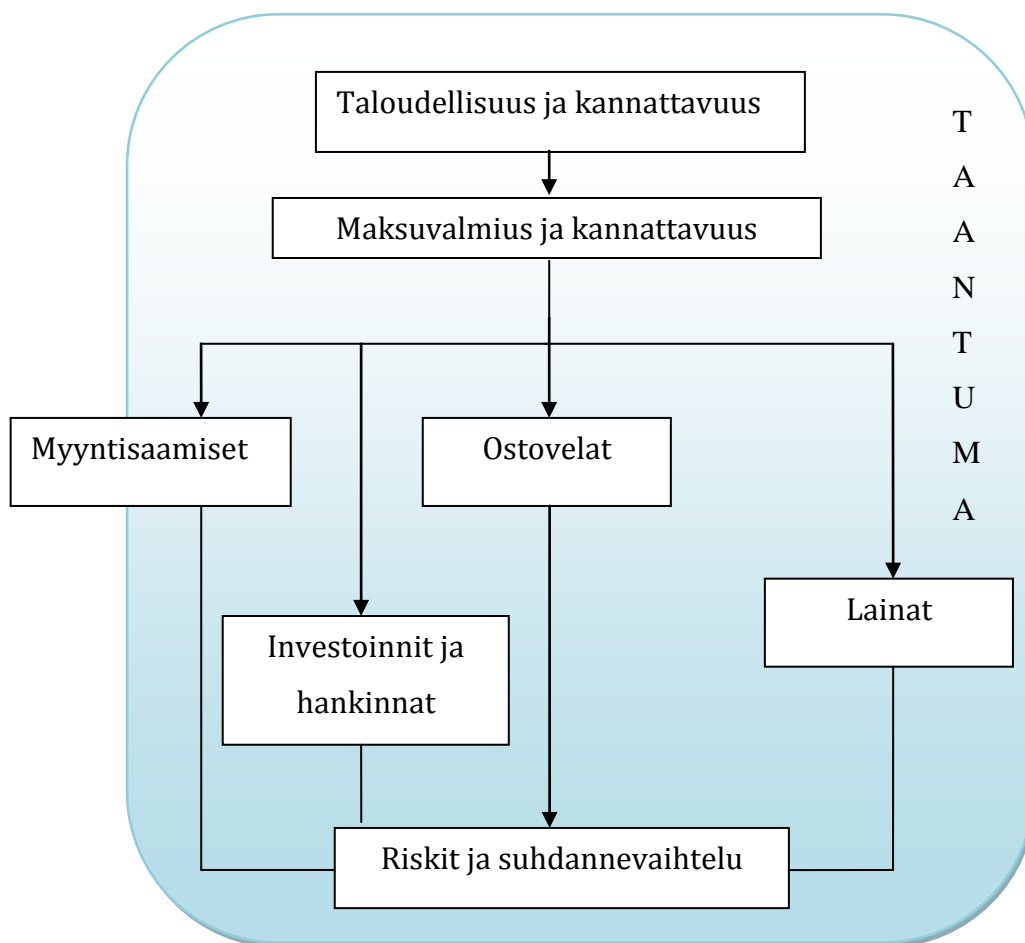
Opinnäytetyön tavoitteena on luoda yhteenveto maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämistä pohtiville yrityksille. Samoin kuin tavoitteena on selvittää olivatko maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämiseksi tehdyt toimet valituissa yrityksissä kannattavia vai olisiko jokin muu keino ollut parempi.

2.2 Käsitteellinen viitekehys

Käsitteellisen viitekehysten tarkoituksena on havainnollistaa opinnäytetyön eri vaiheita. Ensimmäisen yritystoiminnan lähtökohtana on taloudellisuus ja kannattavuus. Ilman niitä yritys ei voi toimia. Suora johdanto taloudellisuudesta ja kannattavuudesta on maksuvalmius, joka on näistä kahdesta riippuvainen.

Maksuvalmiudesta tarkastellaan myyntisaamisia, ostovelkoja, lainoja, investointeja ja hankintoja. Kaikilla näillä pystytään vaikuttamaan maksuvalmiuden säilymiseen hyvänä. Myyntisaamisiin, ostovelkoihin, lainoihin, investointeihin ja hankintoihin vaikuttavat riskit ja suhdannevaihtelut. Niitä tutkitaan viimeisenä, koska ne ovat kaikessa taustavaikuttajina.

Kaikessa näissä otetaan huomioon taantuma, joka tulee esille vähän väliä koko tutkimuksen ajan. Taantuma vaikuttaa kaikkeen muuhun tutkittavaan niin voimakkaasti, että se on huomioitu viitekehyksessä kokonaislaajuisena taustatekijänä.

Kuvio 1. Käsitteellinen viitekehys.

Taantumasta on kokonainen oma lukunsa, koska sillä on merkittävä vaikutus yritysten maksuvalmiuden säilymiseen. Taantuma vähentää tilauskantaa ja sitä kautta heikentää myyntisaamisia jotka taas vaikuttavat investointipäätöksiin ja lopulta myös lainoihin.

3 TALOUDELLISUUS JA KANNATTAVUUS

3.1 Kannattavuuden hallinta

Kannattavuus on yrityksen elinehto. Jos yritys ei ole kannattava, se ei säily hengissä pitkään. Yritys on kannattava, jos tulot ovat suuremmat kuin menot ja yrityksen omistajat ovat sitä mieltä, että tulos on tyydyttävä. (Andersson, Ekström & Gabriels-

son 2001, 21) Kannattavuus ei kuitenkaan riitä yksin takaamaan yrityksen menestystä. Yrityksen on myös oltava maksukykyinen ja vakavarainen. Jopa lyhytaikainen maksuvalmiuskriisi voi olla kohtalokas kannattavallekin yritykselle. Vakavarainen yritys voi hoitaa lyhyen maksuvalmiuskriisin luotolla, mutta velkaantunut yritys ei välttämättä saa luottoa. (Alhola & Lauslahti, 2006, 147)

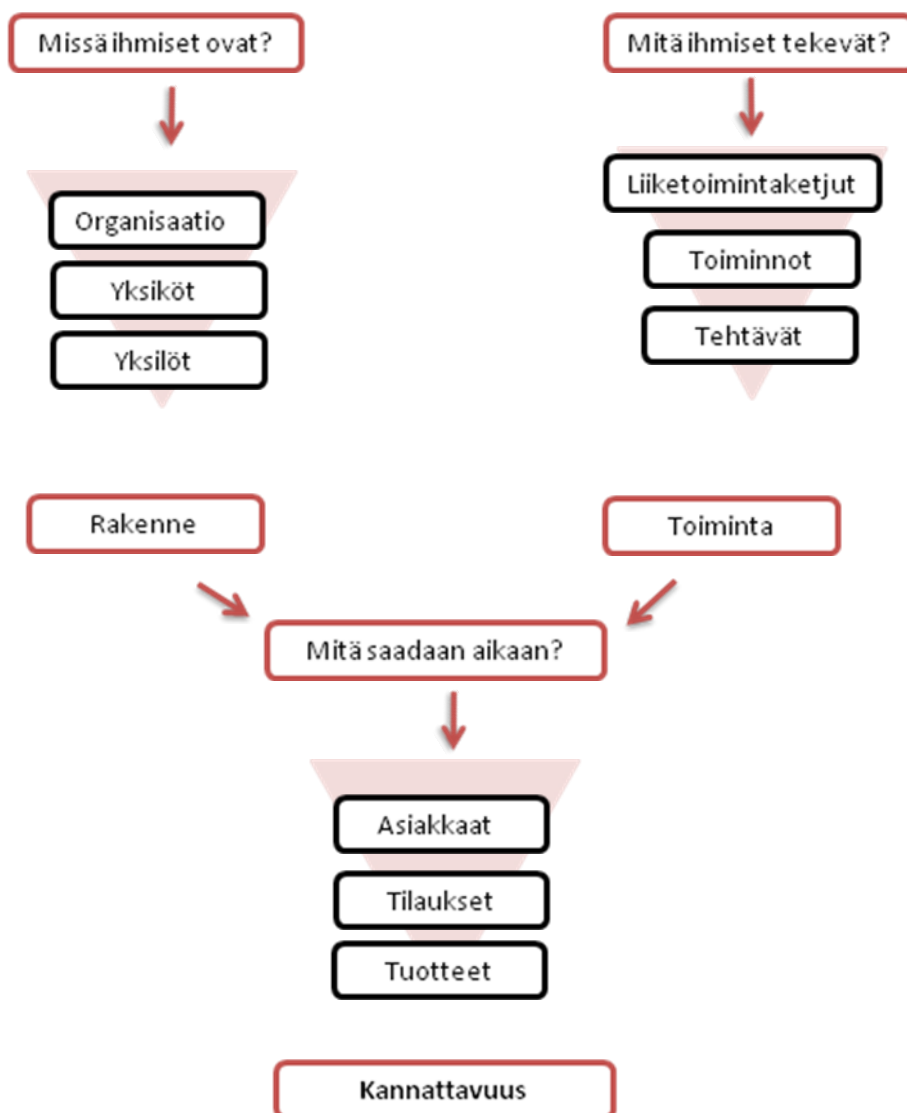
Kannattavuutta voidaan ajatella absoluuttisena tai suhteellisena. Absoluuttinen kannattavuus on tuottojen ja kustannusten erotus. Suhteellista kannattavuutta taas kuvaa esimerkiksi sijoitetun pääoman tuottoaste. Perinteisesti kannattavuutta mitataan voitolla eli tuottojen ja kustannusten positiivisella erotuksella. Käytännössä tämä ei kuitenkaan kerro koko totuutta, vaan huomioon on otettava myös voiton tuottamiseen käytettyjen panostusten määrä. Kannattavuuden perustana on siis se, että yritys tuottaa jatkuvasti enemmän sijoitetulle pääomalle kuin mitä pääoman saanti ja sen käyttö maksaa. Sijoitetun pääoman tuottoa arvioidaan suhteuttamalla voitto yritykseen sijoitetun pääoman määrään. Pääoman voitto voidaan selvittää esim. kaavalla:

$$\text{Pääoman tuotto- \%} = (\text{voitto/pääoma}) \times 100$$

Kannattavuuden selvittämiseksi on tiedettävä yrityksen tuloksen muodostumisen kannalta olennaiset erät sekä yrityksen pääomat ja niiden muodostuminen. (Alhola ym. 2006, 50–51)

Kannattavuuteen tulee ongelmia silloin, kun yritys ei kykene saamaan voittoa tarpeeksi. Voittoa on saatava rahoitusmarkkinoiden edellyttämä määrä, jotta se on kannattavaa. Tuotannosta saatavien tulojen on siis oltava suuremmat kuin liiketoimintaan uponneet kulut. Voittoa tarvitaan, jotta yritys pystyy hoitamaan korot ja osingot. (Jyrkkiö & Riistama, 1999, 29–30)

Kannattavuus on moniulotteinen asia, mutta useimmiten sillä tarkoitetaan tulontuottamiskykyä tietyn ajanjakson aikana. Kannattavuuden hallitseminen edellyttää kokonaisvaltaista liiketoiminnan ymmärtämistä. (Alhola ym. 2006, 50–51)

Kuvio 2. Kannattavuuden lähteet. (mukaiillen Alhola ym. 2006, 51)

Liiketoimintaa voidaan ajatella kokonaisvaltaisesti esimerkiksi Alholan laatimalla kaaviolla, joka on esitetty kuviossa 2. Se lähtee liikkeelle ihmisistä, siitä missä nämä ovat ja mitä tekevät. Yrityksen toiminta siis käynnistyy henkilöstöstä. Henkilöstö kuuluu organisaatioon, joka on jaettu yksiköihin. Lopulta jokainen on kuitenkin yksilö ja vastaa itse tekemisistään. Ihmiset toimivat liiketoimintaketjun periaatteen mukaan. Liiketoimintaketjut jakautuvat erilaisiin prosesseihin, eli toimintoihin, jotka koostuvat pienemmistä tehtävistä. Kun nämä kaksi linjaa yhdistyvät toisiinsa, syntyy lopputulos. Lopputuloksena on asiakkaita, tilauksia ja tuotteita. Kun vielä nämäkin toimivat, syntyy kannattava yritys. (Alhola ym. 2006, 51)

3.2 Kannattavuuden suunnittelu

Kannattavuuden suunnittelulla pyritään kehittämään liiketoimintaa. Sen takia kannattavuuden suunnittelussa on huomioitava muutakin kuin vain yrityksen vuositulo ja tilinpäätöstunnusluvut. Ne suuntautuvat liikaa menneeseen, jotta niistä olisi hyötyä tulevaisuuden suunnittelussa. Kehittymisen kannalta hyödyllisempää on keskittää laskelmat tulevaisuuteen ja rajattuihin kysymyksiin. (Pellinen 2006, 163)

Liikkeen johdon on pystyttävä arvioimaan tulevaisuutta ja tekemään tähän hetkeen vaikuttavia päätöksiä arvionsa perusteella. Arvioitavan tiedon on autettava tämänhetkisten ongelmien ratkaisussa. Toimintavaihtoehtoja on arvioitava mahdollisuutena turvata yrityksen toiminnan suotuisa kannattavuuskehitys tulevina vuosina. (Pellinen 2006, 164)

Laskelmien käsittelyn avulla voi yrityksen johto osata lopettaa taloudellisesti epärealistiset hankkeet heti alkuunsa. Laskelmien laatiminen ja tarkastelu auttavat valittavien kohteiden ymmärtämisessä ja hallinnassa. Laskelmien avulla myös perustellaan tehtyjä valintoja muille ihmisille. Laskelmat auttavat liikkeen johtoa tarkastelemaan mahdollisia vaihtoehtoja riittävän etäältä. (Pellinen 2006, 164)

3.3 Kannattavuuden seuranta

Kannattavuutta seurataan erilaisilla mittareilla. Kannattavuutta voidaan verrata esimerkiksi edellisten vuosien tulokseen tai muiden samalla alalla toimivien, saman koluokan yritysten tuloksiin. Kannattavuutta seurataan myös tuoton perusteella. Tuotto muodostuu voiton ja pääoman suhteesta. (Andersson ym. 2001, 40–41) On myös olemassa erilaisia tunnuslukuja, jotka auttavat kannattavuuden seurannassa. Tällaisia ovat esimerkiksi myyntikateprosentti ja bruttovoittoprosentti. (Andersson ym. 2001, 43–44)

Lyhyen ajanjakson kannattavuudella tarkoitetaan vuoden tai sitä lyhyemmän ajan kannattavuustarkastelua. Pitkä aikaväli taas käsittää yleensä 2-5 vuotta. Kannattavuustavoitteita määriteltäessä kannattaa ottaa huomioon pitkän ja lyhyen aikavälin

kannattavuus sekä absoluuttinen että suhteellinen kannattavuus. Tunnuslukumittareiden valintaan vaikuttaa myös yrityksen toimiala. (Neilimo 2005, 274)

Myyntikate tai myyntikateprosentti	= myyntikate euroina
	tai = $100 \times (\text{myyntikate} / \text{liikevaihto})$
Käyttökate tai käyttökateprosentti	= käyttökate euroina
	tai = $100 \times (\text{käyttökate} / \text{liikevaihto})$
Liikevoitto tai liikevoittoprosentti	= liikevoitto euroina
	tai = $100 \times (\text{liikevoitto} / \text{liikevaihto})$
Tilikauden voitto	= tilikauden voitto euroina
	tai = $100 \times (\text{tilikauden voitto} / \text{liikevaihto})$

Kuvio 3. Lyhyen ajanjakson kannattavuuden tunnusluvut (Neilimo, 2005, 275)

Kannattavuuden seurannassa on pitkällä aikavälillä huomioitava inflaatio, joka laskee rahan arvoa. Näin pankkitileillä ”makaamassa” olevat varat menettävät arvoaan ja kannattavuus pienenee. Vastaavasti taas esimerkiksi kiinteistöjen arvo voi kasvaa vuosien aikana ja se parantaa kannattavuutta. (Andersson ym 2001, 42–43)

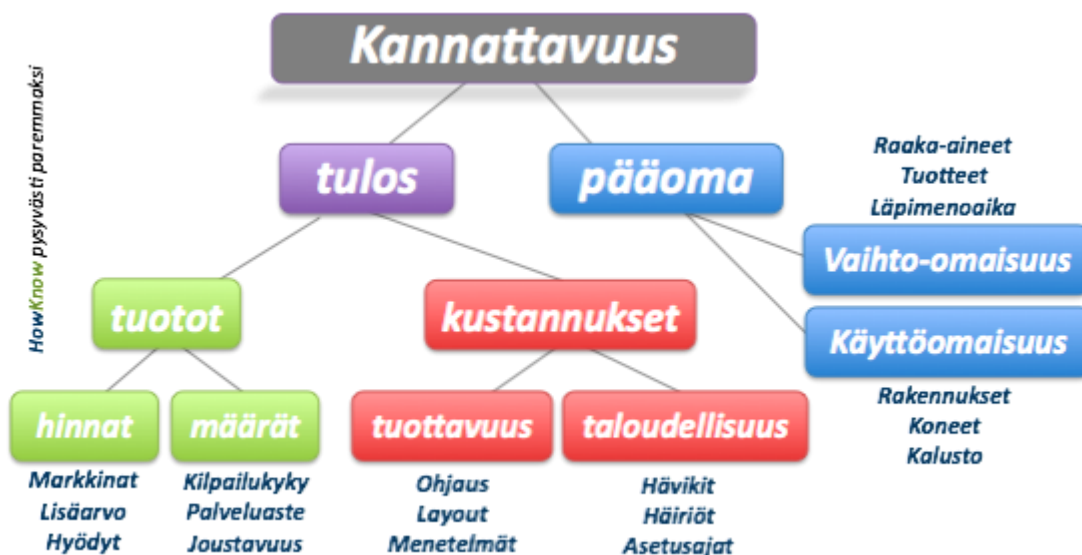
Pääoman tuottoaste eli ROI (Return Of Investment) on yksi käytetyimmistä kannattavuuden tunnusluvuista. Se kuvaa suhteellisesti toiminnan kannattavuutta. Pääoman tuottoaste saadaan, kun suhteutetaan yrityksen liikevoitto (tulos poistojen jälkeen) sijoitettuun pääomaan. Tunnusluku siis kertoo, paljonko sijoitetulla pääomalla saadaan aikaan tulosta. Tunnusluku voidaan jakaa kahteen osatekijään: liikevaihdon tuottoprosentti (voittoprosentti) ja pääoman kiertoaika. Voittoprosentti kuvaa tehokkuutta ja pääoman kiertoaika tuottavuutta. (Alhola ym. 2006, 140)

3.4 Kannattavuuden parantaminen

Yrityksen on oltava kannattava, jotta se voi jatkaa toimintaansa. Kauan kannattamattomana ollut yritys joutuu lopettamaan toimintansa. Kannattavuutta yritys voi kuitenkin parantaa seuraavilla toimilla:

- tehostaa valmistusta

- alentaa ostohintoja
- supistaa kiinteitä kustannuksia
- korottaa myyntihintoja
- lisää myyntivolyymia

Kuvio 4. Kannattavuuteen vaikuttavat asiat. (HowKnow:n www-sivut)

Kannattavuutta voi siis parantaa siihen vaikuttavia asioita muuttamalla. Yllä olevassa kuviossa on esitetty selkeästi kannattavuuteen vaikuttavat asiat. Pelkkä asetusajojen muuttaminen voi parantaa kannattavuutta. Pienilläkin teoilla voi olla suuri merkitys kannattavuuteen, niitä vain on vaikea arvioida etukäteen. (HowKnow:n www-sivut)

Suurempia toimia voi olla vaikea tehdä ja usein ne vaikuttavatkin jollain lailla negatiivisesti yrityksen toimintaan. Esim. myyntihintojen korottamiselle pitää löytyä vastiketta tai asiakkaat kaikkoavat. Kiinteiden kustannusten supistaminen onnistuu yleensä vain, jos kapasiteettia ei ole käytetty 100 %:sti aiemmin. Koko kapasiteetin käyttöönotto pienentää kiinteitä kustannuksia ja lisää volyymia. (Andersson ym. 2001, 57–58)

4 MAKSUVALMIUS

4.1 Maksuvalmius ja vakavaraisuus

Maksuvalmiudella eli likviditeetillä tarkoitetaan sitä, miten paljon yrityksellä on nopeasti likvidoitavia varoja nopeasti erääntyvien maksujen katteeksi. Jos tällaisia varoja on vähintään yhtä paljon kuin erääntyviä maksuja, voidaan yritystä pitää maksuvalmiina. Tosin liian korkea maksuvalmius sitoo yrityksen varallisuutta huonosti tuottaviin kohteisiin, esim. pankkitileille. (Alhola ym. 2006, 149)

Maksuvalmius =	
rahan riittävyys maksuvelvoitteiden maksamiseen joka hetki	
Staattinen maksuvalmius	Dynaaminen maksuvalmius
Staattinen maksuvalmius kuvaa yrityksen rahoituspuskuria ja kertoo siis, paljonko yrityksellä on taseessaan sellaista rahoitusomaisuutta, joka voidaan käyttää nopeasti erääntyvien velvoitteiden kattamiseen.	Dynaaminen maksuvalmius pohjautuu kassavirtoihin, ja sen tavoitteena on mitata yrityksen tulorahoituksen riittävyttä lyhytvaikutteisten menojen, verojen ja korkojen maksamiseen.
Tunnusluvut (esimerkiksi): quick ratio, current ratio	Tunnusluvut (esimerkiksi): rahoitusjäämä (%), rahoitustulos (%)

Vakavaraisuus =	
Rahoitusrakenteen terveys on sellainen, että vieraan pääoman rooli ei ole hallitseva	
Staattinen vakavaraisuus	Dynaaminen vakavaraisuus
Staattinen vakavaraisuus kuvaa omaisuuden riittävyttä vieraan pääoman takaisin maksamiseen ja tarkoittaa yrityksen rahoitustilannetta.	Dynaaminen vakavaraisuus kuvaa tulorahoituksen riittävyttä vieraan pääoman maksuvelvoitteista selviämiseen.
Tunnusluvut (esimerkiksi): omavaraisuusaste, velkaantumisaste	Tunnusluvut (esim.): vieraan pääoman takaisinmaksukyky, gearing (%)

Kuvio 5. Maksuvalmius ja vakavaraisuus tiivistetysti. (Alhola ym. 2006, 151 ja 153)

Maksuvalmius voidaan jakaa dynaamiseen ja staattiseen osaan. Dynaaminen maksuvalmius tarkoittaa, että yritys saa juoksevasta toiminnastaan riittävästi tulorahoitusta juoksevien menojen katteeksi. Se siis kuvaa tulorahoituksen riittoisuutta ja tämä näkyy tuloslaskelmassa. Dynaamisen maksuvalmiuden tarkoituksena on mitata yrityk-

sen tulo-rahoituksen riittävyyttä lyhytvaikutteisten menojen maksamiseen. Staattista maksuvalmiutta taas kuvataan taseessa ns. nopeissa erissä (esim. rahoitusomaisuus). Sillä tarkoitetaan sitä, että yrityksellä on riittävästi rahaa tai likvidoitavaa omaisuutta maksujen kattamiseen. (Alhola ym. 2006, 149)

Maksuvalmius siis kertoo, miten yritys selviytyy nopeasti erääntyvistä veloistaan. Tätä seurataan quick ratio – nimisellä tunnusluvulla. Quick ratio lasketaan seuraavasti:

Quick ratio =	Rahoitusomaisuus / Lyhytaikainen vieras pääoma
---------------	--

Quick ratio:lla kaikkein nopeimmin käyttöön saatavia varoja verrataan nopeasti erääntyviin velkoihin. Veloista vähennetään yleensä saadut ennakkomaksut (eli vastattavien ennakkomaksut), koska ne eivät ole takaisin maksettavaa velkaa. Quick ratio kuvastaa siis yrityksen staattista maksuvalmiutta. Yritystutkimusneuvottelukunta (YTN) on määritellyt seuraavasti quick ration ohjearvot:

- yli 1 = hyvä
- 0,5 – 1 = tyydyttävä
- alle 0,5 = heikko

Maksuvalmiuden mittaamiseen käytetään myös tunnuslukua current ratio. Siinä rahoitusomaisuuteen luetaan myös vaihto-omaisuus joka on hieman epälikvidimpi erä. Current ration käyttö perustuu siihen, että vaihto-omaisuuden oletetaan olevan suhteellisen likvidi. Jos vaihto-omaisuus siis on nopeasti rahaksi muutettavissa, current ration käyttö on perusteltua. Sen rinnalla on tosin suositeltavaa käyttää aina quick ratiota. Current ratio lasketaan seuraavasti:

Current ratio =	$\frac{\text{Rahoitusomaisuus} + \text{Vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$
-----------------	---

YTN:n suositukset current ration ohjearvoiksi ovat:

- yli 2 = hyvä
- 1-2 = tyydyttävä
- alle 1 = heikko

Vieraan pääoman takaisinmaksukyky kertoo yrityksen kyvystä maksaa korollista vierasta pääomaa. Tätä voidaan mitata korollisen vieraan pääoman takaisinmaksuajalla eli rahoitusjäämällä. Rahoitusjäämä perustuu kassavirtalaskelmaan, jolla selvitetään toiminnan kulujen ja rahoituskulujen sekä verojen ja voitonjaon jälkeen jäävä erä. Jos tämä erä on positiivinen, yritys kykenee ainakin osittain maksamaan investointinsa tulorahoituksen avulla ja toisaalta myös ehkä lyhentämään velkojaan. Jos taas rahoitusjäämä on jatkuvasti negatiivinen, yrityksen velkaantuminen jatkuu. Suhteuttamalla rahoitusjäämä kassaperusteiseen myyntiin, saadaan selville suhteellinen rahoitusjäämä eli rahoitusjäämäprosentti. (Alhola ym. 2006, 149-151)

Dynaamista maksuvalmiutta voidaan tarkastella myös rahoitustulosprosentilla. Sillä verrataan rahoitustuloksen riittävyttä suhteessa menoihin. Rahoitustulos- % lasketaan seuraavasti:

$$\text{Rahoitustulos- \%} = \frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kaavassa rahoitustulos on saatu siten, että nettotulokseen (eli tulokseen, jossa liikevaihdosta on vähennetty liiketoiminnan kulut sekä rahoituskulut ja verot) lisätään poistot. Rahoitustuloksen on oltava positiivinen, jotta se riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen sekä mahdolliseen voitonjakoon. (Alhola ym. 2006, 149-151)

Vakavaraisuus kertoo yrityksen rahoitusrakenteesta ja sillä tarkoitetaan oman pääoman ja vieraan pääoman suhdetta koko pääomaan. Vakavaraisuudella tarkoitetaan käytännössä esimerkiksi omavaraisuutta tai velkaisuutta. Myös vakavaraisuus voidaan jakaa dynaamiseen ja staattiseen vakavaraisuuteen. Dynaamisella vakavaraisuudella tarkoitetaan sitä, että yritys kykenee hoitamaan vieraan pääoman maksut eli korot ja lyhennykset. Velkainen yritys kykenee heikosti hoitamaan maksunsa, joten

se joutuu helposti vaikeuksiin. Dynaaminen vakavaraisuus kertoo siis vieraan pääoman takaisinmaksukyvyistä. Staattinen vakavaraisuus taas tarkoittaa, yrityksen taseen pääoma on riittävä suhteutettuna vieraaseen pääomaan. Staattinen vakavaraisuus on siis omavaraisuutta. (Alhola ym. 2006, 152-153)

Rahoitusrakenne selvittää, paljonko yrityksellä on omaa ja vierasta rahaa koko pääomasta. Vakavaraisuuden laskemiseen voidaan käyttää tunnuslukua, jota kutsutaan omavaraisuusasteeksi. Sen avulla voidaan laskea suoraan, montako prosenttia yrityksen pääomasta on omaa. Omavaraisuusaste lasketaan seuraavasti:

$$\text{Omavaraisuusaste (\%)} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Koko pääoma}} \times 100$$

Kaavassa koko pääoma on käytännössä taseen loppusumma, josta vähennetään mahdolliset saadut ennakkomaksut. YTN: suosittelimat ohjearvot omavaraisuusasteelle ovat:

- yli 40 % = hyvä
- 20-40 % = tyydyttävä
- alle 20 % = heikko

Omavaraisuusasteen vastakohta on velkaantumisaste. Se voidaan laskea seuraavalla kaavalla:

$$\text{Velkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma}}{\text{Koko pääoma}} \times 100$$

Useimmiten velkaantumisaste kuitenkin ilmoitetaan suhteuttamalla korollinen vieras pääoma omaan pääomaan. Se lasketaan kaavalla

$$\text{Velkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma}}{\text{Oma pääoma}}$$

Tällä tunnusluvulla selviää, paljonko vierasta pääomaa on omaan pääomaan nähden. Jos tunnusluvuksi tulee esim. 2, sillä selviää, että vierasta pääomaa on kaksi kertaa enemmän kuin omaa pääomaa.

Uutena tunnuslukuna on tullut gearing eli nettovelkaantumisaste. Gearing lasketaan seuraavasti:

$$\text{Gearing-\%} = \frac{(\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Likvidit varat})}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

Kaavassa oleva kohta ”Korollinen vieras pääoma – Likvidit varat” tuntee myös nimityksen nettovelat. Likvideihin varoihin kaavassa on luettu yleensä ainakin rahat ja pankkisaamiset. Tunnusluku on YTN:n mukaan hyvä, jos se on alle 100 %. Jos taas gearing-% on yli 100, yrityksen vakavaraisuuteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. (Alhola ym. 2006, 152-153)

4.2 Myyntisaamiset

Myyntisaaminen syntyy kirjanpitoon, kun myyjä antaa asiakkaalle maksuaikaa toimitettuun tavarahan tai palveluun. Myyntisaamisten kiertoa seurataan myyntisaamisten kiertoajalla eli sillä, miten nopeasti myynnin jälkeen raha on kassassa. Kiertoaika lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$(365 \times \text{myyntisaamiset}) / \text{liikevaihto (12 kk)}$$

Mitä lyhyempi aika kiertoaika on, sitä nopeammin myynnin tulos näkyy kassassa. Kiertoaikalukujen avulla arvioidaan myyntisaamisiin sitoutuvaa yrityksen käyttöpääomatarvetta, koska luottomyynti sitoo pysyvästi rahaa myyntisaamisiin. (Taloussanomien)

Myynnillä saadaan aikaan katetta, joka parantaa maksuvalmiutta jos kate on hyvä. Heikko kate heikentää myös maksuvalmiutta. Huono kannattavuus syö maksuvalmiutta, joka taas syö vakavaraisuutta. (Alhola ym. 2006, 148)

4.3 Ostovelat

Ostovelka syntyy kirjanpitoon, kun palvelun tai tavaran toimittaja myöntää ostajalle maksuaikaa. Ostovelkoja seurataan ostoreskontran avulla. Taseessa ostovelat ilmoitetaan lyhytaikaisten velkojen kohdalla. Mikäli maksuaikaa on yli vuosi, velka luetaan pitkäaikaiseksi. Ostovelkojen kiertoaikaa käytetään tunnuslukuna, jonka kasvaminen merkitsee maksuvalmiuden heikkenemistä. Ostovelkojen kiertojalla mitataan, montako päivää ostot keskimäärin ovat ostovelkoina. (Taloussanomat)

Ostovelkojen kiertoaika: (365x ostovelat)/aine- ja tarvikeostot (12 kk)

Jos kiertoaikaluku kasvaa, se merkitsee usein maksuvalmiuden heikkenemistä. Ostovelat ovat siis tavaran tai palvelun toimittajalta saatua korotonta lyhytaikaista luottoa. (Taloussanomat) Ostovelkojen kiertoaikaa ei kuitenkaan voi tulkita suoraan hyväksi tai huonoksi luvuksi, sillä siinä on huomioitava yrityksen toimiala. Olettaen, että toimialan yleinen maksuehto on 30pv netto, siitä saa vertailuarvon tunnusluvulle. Jos kiertoaika on hyvinkin erilainen kuin toimialan yleiset maksuehdot, yrityksen taloudellinen tila kannattaa tutkia tarkoin.

Ostovelkojen kiertojen kasvaessa yrityksen maksuvalmius todennäköisesti heikkenee. Kiertojen ollessa poikkeuksellisen pitkiä, yritys saattaa kärsiä maksuvaikeuksista. Kiertoaikalukua kannattaa verrata muihin tunnuslukuihin. Jos muut tunnusluvut ovat heikkoja, viittaa pitkä ostovelkojen kiertoaika hyvin varmasti maksuvaikeuksiin. Yritys voi pyrkiä parantamaan tulorahoituksensa riittävyyttä pidentämällä ostovelkojen maksuaikoja. (Kauppalehden www-sivut)

Ostovelkojen lyhyt kiertoaika kertoo, että yritys on pystynyt hoitamaan ostovelkansa nopeasti ja kyennyt hyödyntämään käteisalennukset. Hyvän maksuajan nyrkkisääntönä on pidetty sitä, että maksuajan pitäisi ylittää hieman myyntisaamisten maksuajan. Tällä tavalla tavarantoimittajilta saadulla luotolla kyetään rahoittamaan asiakkaiden luototus ja myös osa juoksevista menoista. (Kauppalehden www-sivut)

4.4 Lainat

Lainat ovat vierasta pääomaa eli korvausta vastaan muualta saatua pääomaa. Velan tunnusmerkkeinä ovat tarkasti sopimuksessa määritellyt kohdat. Kohtia ovat mm. sopimusperusteisuus, määräaikaisuus, tuoton ja velaksi saadun pääoman kiinteämääräinen takaisinmaksu sekä maksurajoitusten puuttuminen. (Mähönen & Villa 2006, 73)

Pankki- ja vakuutusyhtiölainat ovat tyypillisiä tilimuotoisia luottoja, joiden tunnuspiirteitä ovat korollisuus ja vakuudellisuus. Vakuudellisuudella tarkoitetaan, että luoton antaja vaatii luoton saajalta vakuuden. Vakuuteen ei kuitenkaan ole tarkoitus turvautua kuin vain ”äärimmäisessä hädässä”, sillä luotto mitoitetaan niin, että yritys pystyisi hoitamaan sen tulorahoituksellaan. (Leppiniemi 1993, 84-85)

Lainoihin liittyy korko, joka voi olla kiinteä tai vaihtuva. Kiinteä korko on sovittu koko luottosopimuksen ajan kestäväksi samaksi koroksi. Vaihtuva korko taas on usein sovittu viitekoron ja luottokohtaisen korkomarginaalin mukaan. Viitekorko voi olla esim. 3,5 % ja marginaali 1,5 %, jolloin kokonaiskorko on 5 %. Viitekorko tarkistetaan tietyin välein, esim. euribor 365 – viitekorko tarkistetaan vuoden välein. Aina tarkistuksen yhteydessä luoton korko muuttuu. Marginaali pysyy useimmiten samana koko luottosopimuksen ajan. (Leppiniemi, 1993. 91-92)

Luoton takaisinmaksun varmistamiseksi annetaan vakuus. Se voi olla reaali- tai henkilövakuus. Reaalivakuuksia ovat tavallisesti osakkeet ja joukkovelkakirjalainat. Henkilövakuuden tärkein muoto on takaus. Jos luoton ottaja ei suorita velkaa, korkoja eikä muita kuluja, takaaja vastaa niistä. Takaajana voi olla yksityishenkilö, yhteisö tai valtio. (Leppiniemi 1993, 99)

4.5 Investoinnit ja hankinnat

Investoinnit ovat menoja, jotka ovat euromäärältään suuria ja joissa tulon odotusaika on pitkä. Investoinnin erillistuotot ovat niitä myyntituloja, jotka tulevat yritykseen investoinnin seurauksena. Nämä tuotot siis jäisivät saamatta, jos investointia ei teh-

täisi. Investoinnin erilliskustannukset taas vastaavasti ovat niitä kustannuksia, jotka tulevat kaikista investoinnin toteuttamisen aiheuttamista menoista. Jäännösarvoksi nimitetään sitä, joka oletetaan olevan investoinnin myyntiarvo joskus tulevaisuudessa kun investointia ei enää tarvita. (Pellinen 2006, 170-171)

Investoinnin erillistuotot – erilliskustannukset + jäännösarvo = erilliskate

Kuvio 6. Investointien kannattavuuden arvioinnin peruskaava. (Pellinen 2006, 170)

Investoinnilla on suuri rooli yrityksen toiminnassa. Huono investointi voi lopettaa koko yritystoiminnan, kun taas hyvin tehty investointi saa yrityksen kasvamaan ja tekemään hyvää tulosta. Yrityksen on kartoitettava resurssinsa hyvin ennen investoinnin tekoa. Yhteensopivuus yritysstrategiaan on hyvä kriteeri investoinnin teolle. Investoinnin on tuettava yrityksen strategiaa todella hyvin, koska investointiin sijoitetut varat ovat poissa muulta yritystoiminnalta melko pitkän ajan. (Neilimo 2005, 206)

Investointi on aina harkittava tarkkaan. Investointi on pitkäaikainen sijoitus, johon sitoutuu varallisuutta yleensä melko huomattava summa. Investointipäätöstä tehtäessä on otettava huomioon tulevaisuudennäkymät. On pystyttävä arvioimaan tulevia tuottoja sekä mahdollisia äkillisiäkin menoja. (Neilimo 2005, 207) Investoinnit ovat usein pitkäkestoisia, jolloin vaikutukset nähdään vasta pitkän ajan kuluttua. Tämän takia on osattava ennustaa tulevaa mahdollisimman hyvin pitkänkin ajan päähän. Laskelmissa on huomioitava inflaatiosta lähtien kaikki mahdolliset seikat. (Jyrkkö ym. 1999, 297–298)

Investointia tarvitaan esimerkiksi yrityksen ostossa tai perustamisessa, markkinaosuuden ostossa, tehtaan tai toimipaikan laajentamisessa tai koneen hankinnassa. Tällöin on vertailtava edullisuutta sekä sitä, ostetaanko vai vuokrataanko esim. kone. Realistinen arviointi vaatii monen tekijän taloudellista arviointia. Tekijöitä voivat olla esim. investointikohteen koko, sijainti, tyyppi ja ajoitus. Laskennan on sisällettävä ainakin seuraavat osiot:

- jokaisen investointiesityksen kannattavuuden määrittely
- esitykset kannattavuuden mukaisessa järjestyksessä

- investoinnin hylkäyskriteerit
- projektit, jotka ovat hylkäyskriteerin mukaan hyväksyttäviä
- yrityksen budjetin rajoissa olevat kannattavimmat esitykset

Investointien kannattavuutta arvioitaessa on otettava huomioon sitoutuvan pääoman pitkä aika. Tärkeitä huomioitavia asioita ovat myös rahoituksen riittävyys, käytettävissä olevat rahoitusmuodot sekä investointimenon ja jäännösarvon suuruus. (Pellinen 2006, 171–172)

Investointia on seurattava loppuun saakka. Suurin puute onkin usein siinä, ettei jälkiseurantaa tehdä eikä näin ollen huomata paikata puuttuvia kohtia tai tehdä tarpeellisia korjauksia oikealla hetkellä. Jälkiseuranta auttaa selvittämään mm. tuliko investoinnista yllättäviä kustannuksia, oliko se kannattava ja muuttuivatko ulkoiset olosuhteet. Jälkiseuranta on erityisen tärkeää sen takia, että opitaan huomioimaan tapahtuneet erheet seuraavissa investoinneissa. (Neilimo 2005, 224)

5 TAANTUMA

5.1 Yleistä taantumasta

Taantuma määritellään bruttokansantuotteen avulla. Kun tuotanto (BKT) on vähentynyt kahden vuosineljänneksen ajan (eli vähintään puoli vuotta), niin silloin talous on taantumassa. Taantumän syvenemistä lamaksi ei olekaan yhtä helppo määritellä. Siihen ei oikeastaan edes ole tarkkaa määritelmää. Taantuma katsotaan lamaksi siinä vaiheessa, kun työttömyys kasvaa huomattavasti tai tuotanto vähenee selvästi. Tuotanto taas vaihtelee kausittainkin niin paljon, että kuukausien vertailu on hankalaa. Kausivaihtelut on ensin siivottava pois ja vasta sen jälkeen voidaan verrata varsinaista tuotannon vähentymistä tai kasvua. (Tilastokeskus, 2009)

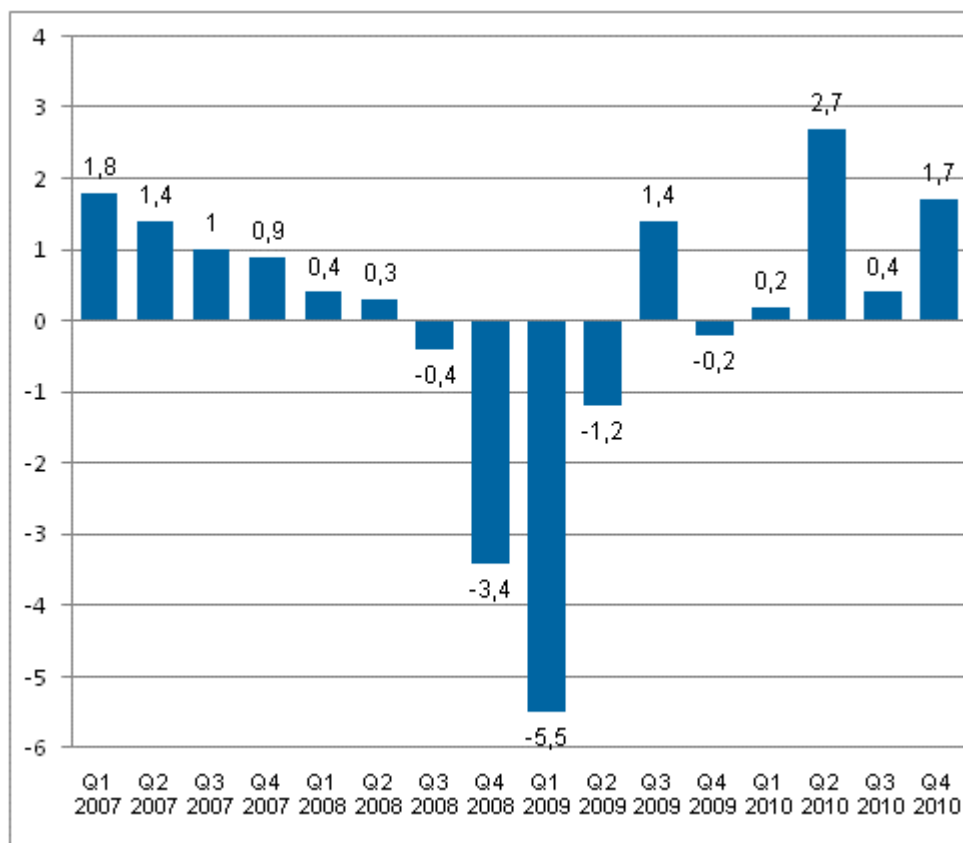
2000- luvun taantumasta ei tullut lamaa, vaan se pysyi taantumän tasolla. Se vaikutti kuitenkin hyvin suuresti koko maailman talouteen. Taantumän aiheuttaneita ongel-

mia ei ole vielä kukaan kokonaan korjattu. Kulutus ei ole kasvanut tarpeeksi, varsinkaan Yhdysvalloissa ja pankitkin ovat edelleen heikkoja. Niiden toipumiseen menee vuosia. (Rhodes & Stelter 2010, 3)

Koko maailmantalous laski 1,1 % vuonna 2009 Kansainvälisen Valuuttarahaston tilastojen mukaan. Eniten kärsivät vientiyritykset ja ne maat, joissa vientiä on paljon, esimerkiksi Saksa, Korea ja Japani. Maailmantaloutta on yritetty parantaa mm. keskuspankkien toimesta viitekorkoja alentamalla. (Rhodes ym. 2010, 4)

5.2 Taantuma Suomessa

Kehitysnäkymät ovat heikenneet kaikkialla Suomessa tuotannon voimakkaan laskun ja työttömyyden kasvun takia. Nousukausi muuttui nopeasti taantumaksi ja työllisten määrä on pudonnut vuoden 2005 tasolle. Työttömyyden odotetaan helpottavan Suomessa vasta 2011 vuoden aikana, vaikka tuotanto alkoikin elpyä jo vuoden 2010 alussa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2010)

Kuvio 7. Taantuma alkoi Suomessa vuonna 2008. (Tilastokeskus, 2011)

Taantuma alkoi Suomessa virallisesti vuonna 2008, jos määritelmänä pidetään sitä, että tuotanto on laskenut puolen vuoden ajan. Kasvu hidastui jo vuoden ensimmäisellä kolmanneksella, mutta toinen neljännes oli parempi. Kolmannen neljänneksen aikana kasvu hidastui 0,4 % ja loppuvuonna 3,4 %. (Tilastokeskus, 2009)

Vuonna 2010 bruttokansantuote oli jo kasvusuunnassa. Ero ensimmäisen ja toisen neljänneksen välillä on suuri, koska maaliskuussa 2010 oli ahtausalan työtaistelu. Tämä vaikutti voimakkaasti vientiin ja näin ollen myös bruttokansantuotteeseen. (Tilastokeskus, 2011)

Taantuma on jatkuvasti lisännyt työttömyyttä Suomessa vuodesta 2008 lähtien. Tämä johtuu siitä, että yritysten tuotanto on hiipunut varsinkin vientiin suuntautuneilla aloilla. Työllisten pieneen määrään vaikuttaa myös se, että suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle parhaillaan. Etlan ennusteen mukaan työllisten määrä tulee olemaan vuosina 2010-2012 sama kuin 2004-2005. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2010)

Yrityksiin taantuma on Suomessa vaikuttanut näkyvästi mm. siten, että vuonna 2008 yritystoiminnan liikevaihto kasvoi ensimmäiset kolme neljännestä, mutta viimeisellä neljänneksellä se taipui laskuun. Lasku nopeutui vuoden 2009 ensimmäisen neljänneksen aikana ja pohja saavutettiin toisella neljänneksellä. Uusia yrityksiä perustettiin vuonna 2009 vähemmän kuin vuotta aiemmin, kun taas entistä useampi yritys lopetti toimintansa. Myös konkurssien määrä on kasvanut. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2010)

5.3 Riski ajautua taantumaan

Yritystoiminta sisältää aina huomattavan paljon riskejä. Yrityksen on otettava huomioon sitä uhkaavat vaaratekijät kuten tulipalot, työtapaturmat, sairastapaukset ja konerikot. Näihin uhkiin varautuminen on helpompaa ja ne mielletäänkin selkeämiksi riskeiksi yritykselle kuin aineettomat uhat. Aineettomia uhkia ovat mm. alihankkijoiden tai asiakkaiden sopimusten loppuminen ilman uuden laatimista sekä osaavan henkilökunnan siirtyminen kilpailijalle. (Suominen 2000, 7-8)

Riskejä ennakoidaan arvioimalla ja tunnistamalla niitä riskianalyysin avulla. Riskien ennakointi auttaa riskien hallintaa. Hyvään riskien hallintaan kuuluu riskienhallintakeinojen tehokas käyttö sekä kyky hallita riskien rahoittamiseen liittyviä kysymyksiä. (Suominen 2000, 76)

5.4 Riskien hallinta taantumassa

Riskien hallinnan peruskeinoja ovat riskien kontrollointi, rahoitus ja sisäinen riskien pienentäminen. Riskien sisäinen pienentäminen tarkoittaa sitä, että riskejä esim. diversifoimalla tai tehokkaasti tietoja hyödyntämällä pienennetään. (Suominen 2000, 79)

Riskin välttäminen on tehokkain keino hallita riskejä. Siitä voidaan erottaa riskien poistaminen. Poistaminen tarkoittaa, että riskin aiheuttanut syy pystytään poistamaan kokonaan esimerkiksi luopumalla kokonaan riskialttiista toiminnasta. Yhden riskin poistaminen lisää usein muita riskejä tai luo kokonaan uusia. Riskien välttämällä taas tarkoitetaan sitä, että yritys esimerkiksi ole yhteydessä riskialttiiseen omaisuuteen tai henkilöön. Riskien välttämiseksi yritys voi käyttää riskittömiä raaka-aineita ja kokenutta henkilökuntaa. (Suominen 2000, 79-80)

5.5 Vaikutukset

Taantuma vaikuttaa yrityksissä erityisesti investointien tekoon. Tämä taas vähentää kapasiteetin käyttöastetta ja kiristää rahoitusehtoja. Taantuma vaikuttaa rajusti myös vientiin, sillä vienti vähenee huomattavasti taantumanaikana. (Kevään talousennuste 2009–2010: EU:n talous vakaantumassa)

Taantuma vaikuttaa erilaisesti jokaiseen yritykseen. Ne yritykset, joilla on vahva rahoitusasema, kestävät hyvin suhdannevaihteluita. Kotimaisilla markkinoilla toimivat, kuluttajille palveluja tai tuotteita tuottavat, pitkään hyvin kannattaneet yritykset ovat myös melko varmoissa asemissa taantumanaikana. (Talousavun www-sivut)

Vaikeuksiin joutuvat erityisesti sellaiset yritykset, jotka ovat viime vuosina joutuneet turvautumaan velkarahaan. Tällaiset yritykset tarvitsevat merkittäviä toimia selvitäkseen taantumasta. Monet vaikeuksiin joutuneet yritykset yrittävät helpottaa tilannettaan neuvottelemalla rahoitusyhtiön kanssa veloistaan. (Talousavun www-sivut)

Markkinatilanteen heikkeneminen heijastuu heti investointeihin. Investointeja ei tehdä taantumana aikana, koska silloin odotellaan parempia tilauskantoja. Pankit vaikuttavat omalta osaltaan investointien vähyyteen taantumana aikana. Pankit eivät myönnä lainoja yrityksille investointeja varten läheskään yhtä helposti kuin noususuhdanteessa. Investointi-ilmapiiri on taantumana aikana hyvin varovainen ja myös rahoituksen saatavuudessa on ongelmia erityisesti pk-yritysten osalta. (Pellervon Taloustutkimus)

6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta ja rajaukset

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui empiirinen tutkimus. Tutkimukseen on rajattu liikevaihdoltaan tietyn kokoisia yrityksiä Länsi-Suomen alueelta. Tutkimuksessa selvitetään vertaamalla ja taustatietoja tutkimalla yritysten maksuvalmiuteen ja säilyvyyteen vaikuttavia seikkoja. Tutkimuksen syventämiseksi yrityksille on lähetetty lyhyt kysely, johon he ovat vastanneet. Kyselyyn vastasi 4 yritystä ja tutkimuksessa on sen takia perehdytty juuri näihin tiettyihin yrityksiin. Taustatietona yrityksistä on käytetty Asiakastieto Oy:n Voitto-cd:stä löytyviä tilinpäätöstietoja. Vuoden 2010 tilinpäätöstiedot on saatu suoraan tutkimukseen osallistuneilta yrityksiltä.

Tutkimukseen on valittu 4 yritystä. Yritysten tilinpäätöstietoja hyväksikäyttämällä on tarkoitus vertailla yritysten kannattavuutta taantumana aikana. Tarkoitus on myös lähettää kohdeyrityksille kysely, jossa selvitetään mitä yrityksissä on tehty kannattavuuden parantamiseksi ja onko teoista ollut hyötyä. Tutkimus toteutetaan luottamuksellisesti, eikä tutkimukseen osallistuvien yritysten nimiä mainita missään vaiheessa. Tutkimustulosten ilmaisussa on käytetty yrityksistä nimityksiä ”Yritys A”, ”Yritys B”, ”Yritys C” ja ”Yritys D”, lyhyemmin ”A”, ”B”, ”C” ja ”D”. Tilinpäätöstiedot

ovat tilintarkastajien hyväksymiä ja allekirjoittamia, joten ne ovat luotettavaa tietoa. Haastatteluihin vastasi yritysten controllerit, joilta löytyy oikea ammattitaito vastata mm. investointeihin liittyviin asioihin.

Yritys A suunnittelee, toimittaa ja huoltaa jätteenkäsittelyyn liittyviä kokonaisratkaisuja ja komponentteja. Yritys B toimii konepajateollisuudessa samoin kuin yritys C:kin. Yritys D taas suunnittelee ja toimittaa polttoaineen käsittelyyn liittyviä ratkaisuja.

Haastatteluja ja kyselylomakkeita on paljon erilaisia. Kyselylomaketta käytetään paljon, koska se on helppo toteuttaa ja sitä on helppo analysoida. Haastattelulla taas saadaan selvempiä ja monipuolisempia vastauksia. Haastattelu on parempi vaihtoehto esimerkiksi hankalien tai arkaluontoisten asioiden selvittämiseen. Haastattelun tuloksia on jonkin verran työläämpi tulkita kuin kyselylomakkeen tuloksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35)

6.1.1 Tutkimuksen validiteetti

Tutkimus on validi eli pätevä silloin, kun se mittaa sitä asiaa, mitä sen on tarkoitus mitata. Jos tutkimuksessa esiintyy systemaattinen virhe, se ei ole silloin validi. Validiteetti varmistetaan etukäteen suunnittelemalla ja keräämällä tutkimukseen liittyvää tietoa. Kysymyslomake tai haastattelu on suunniteltava siten, että ne keräävät juuri oikeaa tietoa. Myös perusjoukon tarkka rajaus on tärkeää. Se ja korkea vastausprosentti edesauttavat pätevän tutkimuksen toteutumista. (Heikkilä 2004, 29)

Tätä tutkimusta voi pitää validina, koska teoriaosa ja tutkimus vastaavat toisiaan. Teoriaosassa on käsitelty juuri niitä asioita, joita tutkitaan tutkimusosassa. Tämä on oleellinen asia tutkimuksen onnistumisen kannalta. Tutkimukseen on valittava teoria sellaisista lähteistä, jotka liittyvät läheisesti tutkittavaan asiaan. (Hakala 2000, 129) Kyselyssä yritetään löytää vastaus tutkimusongelmaan ja sen sivuongelmaan. Tutkimuksen on myös vastattava viitekehyksessä esille tuleviin aiheisiin. Tutkimus on tehty niin, että kaikkia kysyttäviä asioita on käsitelty myös teoriassa. Kysymykset ja

tutkittavat asiat on valittu niin, että niillä on oikeasti merkitystä ja että ne ovat tarpeellisia tutkittavan asian kannalta.

6.1.2 Tutkimuksen reliabiliteetti

Tutkimus on reliabiliteetti, jos tutkimuksen uudelleen tekemisellä päätyy samaan tulokseen kuin ensimmäiselläkin kerralla. Reliabiliteetti-käsite tarkoittaa siis toistettavuutta. Myös eri henkilöiden tekemänä tutkimuksen on annettava sama lopputulos. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2009, 231.)

Maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämiseen liittyvän kyselyn voi tehdä koska vain, mutta taantumaa tutkiessa paras ajankohta on mahdollisimman pian taantumamentyä ohi. Jos sama tutkimus tehtäisiin nousukaudella, vastaukset esimerkiksi investointeihin olisivat todennäköisesti aivan erilaisia. Näin ollen tämä tutkimus on reliabiliteetti toistettavuudeltaan, mutta ajankohta vaikuttaa tuloksiin ja eri suhdanteiden aikaan tehtynä tulos olisi erilainen. Tuloksiin ei olisi vaikuttanut, vaikka tutkija olisi eri. Ajankohta taas vaikutti paljonkin, koska vastauksia ei välttämättä olisi edes saanut taantumana ollessa pahimmillaan.

6.2 Tutkittavat tiedot ja kyselylomake tiivistettynä

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää yritysten maksuvalmiuden ja kannattavuuden säilyttämistä taantumana aikana. Näiden selvittämiseksi on päätetty kerätä tietoa yritysten tilinpäätöksistä ja kyselylomakkeen avulla suoraan yrityksiltä. Tilinpäätöksistä lasketaan kannattavuuteen ja maksuvalmiuteen liittyviä tunnuslukuja.

Jokaiselta yritykseltä lasketaan käyttökateprosentti, omavaraisuusaste, quick ratio, current ratio, sijoitetun pääoman tuotto-%, liikevoitto-%, net gearing, kokonaispääoman tuotto-% ja käyttöpääomaprocentti.

Kyselylomakkeella selvitettiin yritysten toimia taantumana aikana ja tulevaisuuden suunnitelmia. Lomakkeella kysyttiin investoinneista, onko niitä ja miten niitä seurataan. Myös budjetointia ja inflaation huomioimista kysyttiin. Lisäksi kysyttiin sitä,

mitä yritykset tekevät kannattavuuden parantamiseksi ja mitä yrityksissä tehtiin taantumien aikana.

6.3 Tutkimuksen tulokset

6.3.1 Tulokset vuosittain

Liikevoittoprosentti kertoo sen mitä liikevaihdosta jää jäljelle kun liiketoiminnan kulut on katettu. Liikevoittoprosentti tarkastelee siis kannattavuutta kustannustehokkuuden kannalta. Liikevoittoprosentille ei ole määritelty mitään tarkkaa normiarvoa, vaan se vaihtelee toimialasta riippuen. Tässä tutkimuksessa verrataan liikevoittoprosenttia yhtiökohtaisesti vuosittain. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen. 2009, 128) Vuonna 2008 liikevoittoprosentit olivat seuraavat: A-yhtiö 61,8 %, B-yhtiö 5,1 %, C-yhtiö 10,5 % ja D-yhtiö 9,4 %. Koska yhtiöt toimivat eri toimialoilla, näitä ei voi verrata keskenään.

Koko pääoman tuottoprosentti kertoo yrityksen operatiivisen liikevoiton suhteutettuna kaikkeen yritykseen sijoitettuun pääomaan. Jotta koko pääoman tuottoprosentti olisi riittävän suuri, sen pitäisi olla vähintään keskimääräisten rahoituskustannusten tasolla. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen. 2009, 129) Koko pääoman tuottoprosentit olivat: A-yhtiö 5,3 %, B-yhtiö 10,7 %, C-yhtiö 18,2 % ja D-yhtiö 21,2 %.

2008	Yritys A	Yritys B	Yritys C	Yritys D
Käyttökate %	77,4	7,9	12,7	10,6
Omavaraisuusaste	42,8	27,2	32,7	25,8
Quick ratio	0	0,7	0,9	0,9
Current ratio	0	0,9	1,5	1,2
Sijoitetun pääoman tuotto %	12,8	22,3	29,3	35
Liikevoitto %	61,8	5,1	10,5	9,4
Net gearing	0	1,1	1,3	0,7
Kokonaispääoman tuotto %	5,3	10,7	18,2	21,2
Käyttöpääoma %	-0,4	8,6	13,6	17,9

Kuvio 8. Vuoden 2008 tunnusluvut taulukossa.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti taas mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta. Tämäkin tunnusluku on riittävä silloin, kun se ylittää vähintään keskimääräisten rahoituskustannusten tasolle. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen 2009, 129) Sijoitetun pääoman tuotto prosentit olivat: A-yhtiö 12,8 %, B-yhtiö 22,3 %, C-yhtiö 29,3 % ja D-yhtiö 35 %. Ohje arvot tälle tunnusluvulle ovat: yli 15 % on hyvä, 9-15 % tyydyttävä, 0-9 % välttävä ja alle 0 % heikko. (Asiakastiedon www-sivut)

Omavaraisuusasteesta näkee, miten iso osa yrityksen toiminnasta on rahoitettu omalla pääomalla. Tunnusluvulla tarkkaillaan sitä, että oman pääoman osuus pysyisi suhteellisen korkeana, jotta yritys ei joutuisi selvitystilaan. (Jormakka ym. 2009, 131) Omavaraisuusasteet olivat seuraavat: A-yhtiö 42,8 %, B-yhtiö 27,2 %, C-yhtiö 32,7 % ja D-yhtiö 25,8 %. Omavaraisuusaste luokitellaan hyväksi, jos se on yli 40 % ja tyydyttäväksi jos se on 20–40 %. Alle 20 %:n omavaraisuusastetta pidetään heikkona. Tutkimuksen kaikki yritykset olivat siis vuonna 2008 vähintäänkin tyydyttävästi vakavaraisia.

Quick ratio kuvaa maksuvalmiuden kehitystä. Tunnusluvulle on asetettu normiarvot, joiden mukaan yrityksen maksuvalmius on hyvä, jos arvo on 1 ja tyydyttävä jos arvo on 0,5-1. Alle 0,5 arvo kuvastaa heikkoa maksuvalmiutta. Tutkittavien yritysten quick ratio – tunnusluvut: A-yhtiö 0, B-yhtiö 0,7, C-yhtiö 0,9 ja D-yhtiö 0,9.

Current ratio mittaa myös maksuvalmiutta, mutta hieman pidemmällä aikavälillä kuin edellä esitetty quick ratio. Yritystutkimusneuvottelukunta on määritellyt tunnusluvulle normiarvot, joiden mukaan 2 on hyvä maksuvalmius, 1-2 tyydyttävä ja alle 1 heikko maksuvalmius. (Jormakka ym. 2009, 133) Tunnusluvut yrityksittäin: A-yhtiö 0, B-yhtiö 0,9, C-yhtiö 1,5 ja D-yhtiö 1,2.

Käyttöpääomaprocentti suhteuttaa yrityksen käyttöpääoman liikevaihtoon. Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osa liikevaihdosta on jatkuvasti sitoutuneena pääomaan. Käyttöpääomaprocentille ei ole määritelty normiarvoja. Tunnuslukua voidaan tulkita siten, että mitä suurempi prosentti on, sitä enemmän yrityksen varoja on sitoutunut. (Jormakka ym. 2009, 134) Käyttöpääomaprocentit vuonna 2008: A-yhtiö -0,4 %, B-yhtiö 8,6 %, C-yhtiö 13,6 % ja D-yhtiö 17,9 %.

Vuonna 2009 käyttökateprosentti on huonontunut vuodesta 2008 kaikilla muilla yrityksillä paitsi yritys B:llä. Tämä tunnusluku kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Lukua pitää verrata saman toimialan yrityksiin tai tietyn yrityksen lukua eri vuosina. Ohjearvoiksi on teollisuudesta annettu 10-25%. (Asiakastiedon www-sivut)

Omavaraisuusaste oli vuonna 2009 hyvä vain yritys A:lla. Muilla yrityksillä tunnusluku oli tyydyttävää tasoa. Omavaraisuusasteessa ei tapahtunut suuria muutoksia vuoteen 2008 verrattuna.

Quick ratio oli todella heikko yrityksellä A eli sen maksuvalmius ei ollut kovinkaan hyvä vuonna 2009. Muilla yrityksillä tulokset olivat tältä osin parantuneet huomattavasti. Current ratio noudatteli täsmälleen samaa linjaa.

2009	Yritys A	Yritys B	Yritys C	Yritys D
Käyttökate %	74,5	12,1	10,7	4,3
Omavaraisuusaste	42,4	29,5	33,2	33
Quick ratio	0	0,8	1,3	1,7
Current ratio	0	1	1,6	2
Sijoitetun pääoman tuotto %	11,2	39,2	10,9	11,1
Liikevoitto %	56,3	8,6	6,4	3
Net gearing	0	0,8	1,6	0,9
Kokonaispääoman tuotto %	4,8	15,9	8,4	6,4
Käyttöpääoma %	-11	8,1	13,1	16,2

Kuvio 9. Vuoden 2009 tunnusluvut taulukossa.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli vuonna 2008 vielä hyvä kaikilla muilla, paitsi yrityksellä A. Vuonna 2009 hyvällä tasolla pysyi ainoastaan yritys B. Muut yritykset olivat tyydyttäviä. Liikevoittoprosentti taas oli pienentynyt kaikilla muilla yrityksillä paitsi B:llä. Kustannustehokkuus oli siis heikentynyt A, C ja D yrityksillä.

Net gearing mittaa yrityksen rahoitusrakennetta. Tunnusluku on toimialasta riippumaton ja sitä voidaan pitää hyvänä jos se on alle 1. (Asiakastiedon www-sivut) Net

gearing oli vuonna 2008 hyvä yrityksillä A ja D. Vuonna 2009 se oli hyvä kaikilla muilla paitsi yrityksellä C.

Kokonaispääoman tuotto prosenttia pidetään hyvänä jos se on yli 10 %. 5-10 % taas on tyydyttävä ja alle 5 % heikko. (Asiakastiedon www-sivut) Vuonna 2008 tunnusluku oli hyvä kaikilla muilla, paitsi yrityksellä A. Vuoteen 2009 tapahtui kuitenkin notkahdus ja myös yritykset C ja D heikensivät tulostaan niin, että kokonaispääoman tuotto prosentti oli tyydyttävällä tasolla.

Vuonna 2010 yritys A:n tunnusluvut pääosin parantuivat. Vain omavaraisuusaste, sijoitetun pääoman tuotto prosentti sekä liikevoittoprosentti laskivat. Tämä voi kertoa siitä, että yritys on investoinut vuoden 2010 aikana.

2010	Yritys A	Yritys B	Yritys C	Yritys D
Käyttökate %				
Omavaraisuusaste	3,3	29	25,9	43,8
Quick ratio	0,7	0,7	0,7	1,4
Current ratio	1,2	1	1,3	2,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	8,6	7,5	-1,1	12,7
Liikevoitto %	10,7	-3,7	0,06	6,8
Net gearing				
Kokonaispääoman tuotto %	20,2	-5,3	0,05	10,1
Käyttöpääoma %	6,6	0,02	13,3	27,7

Kuvio 10. Vuoden 2010 tunnusluvut taulukossa.

Yritys B:n tunnusluvut taas heikkenivät vuoden 2010 aikana. Omavaraisuusaste ja maksuvalmiudesta kertovat tunnusluvut pysyivät samoina, mutta sijoitetun pääoman tuotto prosentti, liikevoittoprosentti, kokonaispääoman tuotto % ja käyttöpääoma % laskivat huomattavasti. Yritys on selvästi kärsinyt taantumasta.

C yritys selvisi vuodesta 2010 kohtalaisesti verrattuna kahteen aiempaan vuoteen ja maailman taloustilanteeseen. Omavaraisuusaste, quick ratio, current ratio ja käyttöpääomaprocentti pysyivät kutakuinkin samalla tasolla kuin aiemminkin. Sen sijaan

sijoitetun pääoman tuotto %, liikevoittoprosentti ja kokonaispääoman tuotto % laskivat huomattavasti.

Yritys D:n vuosi 2010 meni todella hyvin aiempiin verrattuna. Lähestulkoon kaikki tunnusluvut parantuivat. Vain maksuvalmiutta kuvaavat quick – ja current ratio laskevat aavistuksen, mutta nekin pysyivät silti hyvällä tasolla.

6.3.2 Tulosten tulkinta

Liikevoittoprosentit ovat muuttuneet todella paljon jokaisessa yrityksessä kolmen vuoden aikana. Yritys A:n kustannustehokkuus on laskenut huomattavasti. Myös B- ja C-yritysten kustannustehokkuus on laskenut. D-yhtiön liikevoittoprosentit notkahdivat vuonna 2009 mutta palautuivat paremmiksi vuonna 2010.

A-yhtiöllä omavaraisuusaste on ollut vuosina 2008 ja 2009 hyvä, mutta vuonna 2010 se on romahtanut todella heikoksi. B- ja C-yhtiöillä omavaraisuusaste on ollut koko ajan tyydyttävä. D-yhtiön omavaraisuusaste oli vuosina 2008 ja 2009 tyydyttävä ja vuonna 2010 hyvä.

A-yhtiön maksuvalmius oli siis vuosina 2008 ja 2009 todella heikko, mutta parantui tyydyttäväksi vuonna 2010. B-yhtiön maksuvalmius on ollut koko ajan tyydyttävä. C-yhtiön maksuvalmius oli vuosina 2008 ja 2010 tyydyttävä ja vuonna 2009 hyvä. D-yhtiön maksuvalmius taas oli vuonna 2008 tyydyttävä ja vuosina 2009 ja 2010 hyvä.

Current ratio eli pidemmän ajan maksuvalmius oli A-yhtiöllä todella heikko vuosina 2008 ja 2009, mutta vuonna 2010 se oli jo hyvä. B-yhtiöllä maksuvalmius oli heikko vuonna 2008, mutta tyydyttävä vuosina 2009 ja 2010. C-yhtiöllä taas maksuvalmius on pysynyt koko ajan tyydyttävänä. D-yhtiön maksuvalmius oli vuonna 2008 tyydyttävä, mutta vuosina 2009 ja 2010 hyvä.

A-yhtiön varoja ei ole käytännössä ollenkaan sitoutuneena vuosina 2008 ja 2009 ja vuonna 2010 vain vähän. B-yhtiöllä taas on sitoutuneena vuosina 2008 ja 2009 noin

8 % ja vuonna 2010 ei oikeastaan yhtään. C-yhtiöllä on koko ajan sitoutuneena noin 13 %. D-yhtiön sitoutuneet varat olivat vuosina 2008 ja 2009 noin 16,5 % ja vuonna 2010 oli sitoutuneena huomattavasti enemmän (27,7 %).

6.3.3 Kyselylomakkeiden tulokset

Ensimmäisenä kohtana kysyttiin yritysten tulevaisuuden huomiointia ja onko yrityksillä budjetointia. Yhtiö C:llä on rullaava budjetointi käytössä. Budjetti laaditaan tertiaaleittain vuodeksi eteenpäin. Lisäksi yhtiö C:llä tehdään pidemmän aikavälin suunnitelmia strategian muodossa. Myös yhtiö A:lla, yhtiö D:llä ja yhtiö B:llä budjetti laaditaan tertiaaleittain. Yhtiö A:lla tulevaisuutta seurataan tilauskannan kehityksen ja katteen mukaan. Yhtiö B:llä laaditaan lisäksi strategian päivityksen/tarkistuksen yhteydessä karkealla tasolla oleva budjetti seuraavalle kolmelle vuodelle.

Inflaation huomioimista kysyttiin myös. Yhtiö C ei varsinaisesti ole huomionnut inflaatiota, mutta korotustarpeet palkoissa ja materiaalissa on huomioitu. Yhtiö D on huomionnut inflaation budjetissaan kulujen nousuna. Yhtiö A ja Yhtiö B ovat samoilla linjoilla.

Kolmantena kysyttiin, mitä yritykset ovat valmiita tekemään parantaakseen kannattavuuttaan. Yhtiö C kiinnittää huomioita läpimenoaikoihin. Näin säästetään työaika, kun työtä ei aloiteta liian aikaisin eikä liian myöhään. Heillä myös panostetaan kehitystyöhön ja linjautukseen. Kehitysprojekteja on tälläkin hetkellä monia käynnissä. Yhtiö A taas on kasvava yritys ja pyrkii siksi lisäämään myyntiä ja hankintatointa kansainvälistymisen kautta. Yhtiö A:lläkin on kiinnitetty huomiota kehitykseen ja esim. järjestelmäkehityksen avulla pyritään vähentämään materiaalinimikkeitä, jotta voitaisiin tehdä suurempia sarjahankintoja. Yhtiö D:kin kasvaa ja on siksi vahvistanut hankintaosastoaan. Hankintaosaston vahvistamisella pyritään pääsemään alempiin ostohintoihin. Yhtiö D:lläkin kehitetään prosesseja mm. niin että tytäryhtiössäkkin on otettu toiminnanohjausjärjestelmä käyttöön. Yhtiö B:llä on kaikki mahdolliset keinot käytössä kannattavuuden parantamiseksi. Tällä hetkellä pääpaino on myynnin lisäämisessä sekä työn tuottavuuden parantamisessa. Kustannussäästöt on pääosin jo toteutettu.

Taantuman aikana yritykset tekivät ratkaisuja säilyttääkseen maksuvalmiutensa. Yhtiö C:llä oli käytössä erityinen 35 % projekti. Projektin mukaisesti kaikessa oli tavoitteena säästää 35 %:a kustannuksissa, esim. läpimenoajoissa ja tunneissa. Yhtiö A:lla oli vuonna 2009 teemana kiinteiden kulukuri eli kulut pyrittiin pitämään täsmälleen budjetin mukaisina. Yhtiö D:llä neuvoteltiin ostohintoja alemmas ja perittiin erään-tyneitä saatavia asiakkailta entistä aktiivisemmin. Myös varastonarvoihin kiinnitettiin huomiota. Henkilöstöäkin lomautettiin ja irtisanottiin. Lisäksi investoinnit yhtä lu-kuun ottamatta jäädettiin ja ”tavallisista” IT-investoinneistakin toteutettiin vain välttämättömät. Yhtiö B:lläkin oli likimain kaikki mahdolliset keinot käytössä. Henkilöstöä vähennettiin, tuotantotiloja supistettiin, hankintoja kilpailutettiin ja inves-tointeja vähennettiin.

Näiden tekojen vaikutusta kysyttiin seuraavaksi. Yhtiö C:llä todettiin, että tulosta saavutettiin, mutta parantamisen varaa olisi vielä. Yhtiö A:lla vaikutus oli selvä ja tulos pysyi hyvin voitollisena. Yhtiö D:lläkin teot vaikuttivat toivotulla tavalla. Os-tohinnat alenivat, asiakkaat maksoivat nopeammin, kiinteät kustannukset pienenevät ja myös varastoarvot pienenevät, jolloin käyttöpääoman tarvekin pieneni. Yhtiö B:llä saavutettiin merkittäviä kustannussäästöjä, mutta ei riittävästi kannattavuuden säily-tämiseksi.

Lopuksi kysyttiin vielä, investoivatko yritykset ja seurataanko investointeja. Yhtiö C investoi ja seuraa niitä. Investoinneista tehdään esitykset, jotka hyväksytään tai hylä-tään. Esitykset sisältävät perustelut takaisinmaksuaikoiheen. Myöhemmin toteutunei-ta kustannuksia verrataan budjetoituihin. Yhtiö A:lläkin investoidaan. Investointei-hin liittyvät kulut kirjataan omille työnumeroilleen, joista saatavaa toteumatietoa ver-rataan tehtyyn budjettiin. Raportointi, sen säännöllisyys ja yhtenäistäminen vaativat kyllä vielä parantamista. Yhtiö D:llä on investoitu yhteen projektiin huomattavasti vuosina 2008–2010. Yhtiö B:lläkin investoidaan, mutta vähemmän kuin ennen taan-tumaa. Investointeja seurataan vertaamalla kustannuksia budjettiin. Suurimpien in-vestointien osalta pyritään seuraamaan myös niiden tuottoa.

6.3.4 Tulevaisuus

Yritysten kannattaa jatkaa valitsemillaan teillä. Yhtiöiden A ja D on järkevää jatkaa kasvua tavoitteidensa mukaisesti. Tosin D joutuu jatkamaan myös kuluseurantaa tarkkaan, koska ei ole vielä täysin toipunut taantuman aiheuttamasta tilausten vähenemisestä.

Yhtiöiden B ja C tilanne on heikompi. Tilauskannat eivät ole vielä palautuneet normaaleiksi ja yhtiöt joutuvat tekemään edelleen kovasti työtä saadakseen maksuvalmiutensa palautumaan normaaliksi. Muutaman vuoden tappiollinen tulos ei vielä ole vaarallista, mutta jos sama jatkuu tulevaisuudessa, eivät yritykset voi toimia enää pitkään.

6.4 Yhteenveto ja suositukset

Yritys A on selvästi investoinut lähiaikoina. A vaikuttaa kasvavan koko ajan ja panostavan tähän kasvuun. Maksuvalmius on parantunut huomattavasti viimeisen kolmen vuoden aikana, mutta omavaraisuus on heikentynyt. Tämän selittävät varmasti investoinnit, jotka vaativat toteutuakseen vierasta pääomaa. Myös kustannustehokkuus on laskenut, mikä johtunee myös investointien suuruudesta.

Yritys B kulkee tasaisen varmaa linjaa. Ei kovin menestyksekkäästi, mutta ilmeisen vakaasti kuitenkin. Maksuvalmius on tyydyttävää samoin kuin omavaraisuusaste. Yrityksellä ei ole sitoutuneena paljoakaan pääomaa, koska kaikki liikenevä varallisuus on varmasti käytetty taantuman aikana eikä uusia investointeja juuri tehdä vielä.

Yritys C kulkee pitkälti samaa rataa B-yhtiön kanssa. Vauhti on tasaisen vakaa eikä vielä ole selvitty kokonaan taantuman aiheuttamista hankaluuksista. Yritykset B ja C tarvitsisivat jonkin uuden aluevaltauksen, jolla tilauskanta saataisiin kasvamaan. Yhtiöt voisivat käyttää tilojaan ja osaamistaan jonkin sellaisen tuottamiseen, jolla on kysyntää markkinoilla. Näin yrityksillä olisi töitä tulevaisuudessakin. Kolmen vuoden hiljaiselon jälkeen mikä tahansa yritys kaipaa jo uutta suuntaa ja tuottoisampaa bisnestä. Yritykset tarvitsevat nyt kipeästi jonkinlaisen innovaation siitä, mitä ne pys-

tyisivät nykyisillä resursseilla ja pienillä investoinneilla jatkossa tuottamaan. Todennäköisesti sen pitäisi olla jotain aivan muuta kuin mitä yritysten nykyinen tuotanto on.

Yritys D:llä menee lujaa. Se on onnistunut taantumana aikaisilla ratkaisuillaan luomaan jatkon itselleen pitkälle tulevaisuuteen. Investointi taantumana aikana ja rankat ratkaisut lomautuksien ja irtisanomisten kanssa ovat selvästi kannattaneet. Yritys on omavarainen ja sillä on todella hyvä maksuvalmius. Jatkossa yritys tulee varmasti jatkamaan investointejaan ja kehittämään nykyistä projektiaan.

7 LOPUKSI

Talouden taantuma koetteli erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Nyt vuoden 2011 lopussa näyttää siltä, että taantuma ei olisikaan vielä ohi. Vuosi 2010 oli jo huomattavan paljon parempi kuin 2009, mutta vuonna 2011 Euroopan yhteisvaluutta Euro joutui hankaluuksiin ja sillä tuntuu olevan pitkäkestoiset vaikutukset. Vuodeksi 2012 on jo ennustettu syvempää taantumaa kuin mitä vuoden 2009 taantuma oli (YLE:n [www-sivut](#)).

Erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset saattavat tulevaisuudessa tarvita rohkeita päätöksiä ja tekoja pysyäkseen toiminnassa. Vienti supistuu koko ajan, jolloin työt vähenevät kaikilta (Tekniikka & Talouden [www-sivut](#)). Suurilla yrityksillä on enemmän jouston varaa kuin pienillä tai keskisuurilla yrityksillä. Suurehko yritys pystyy melko helposti lomauttamaan tai irtisanomaan osan henkilöstöstä tai myymään jonkin toimipisteensä. Pienillä yrityksillä tällainen toiminta ei ole vaihtoehtona.

Pienten yritysten kannattaa varautua mahdollisuuksien mukaan jo hyvissä ajoin suhdannevaihteluihin. Varautuminen voi tapahtua esimerkiksi ottamalla mahdollisimman vähän lainaa tai hankkimalla mahdollisimman vakaa asiakaskunta. Käytännössä siis ei ole mitään ideaalia, oikeaa ja varmasti toimivaa keinoa varautua taantumaan. Jokaisen yrityksen kannattaa kuitenkin olla koko ajan tietoisena taloudellisesta tilan-

teesta maailmalla ja ottaa se huomioon päätöksissään. Myös omia kannattavuudesta ja maksuvalmiudesta kertovia tunnuslukuja kannattaa seurata.

Tutkimuksen kohdeyritykset varautuvat varmasti paremmin tulevaan taantumahan. A ja D yritykset noudattavat omia kasvuun tähtääviä strategioitaan ja toivottavasti myös onnistuvat tavoitteissaan taantumasta huolimatta. Toisaalta taantuma on hyvä hetki investoida yritykseen, jos siihen vain on mahdollisuus. Silloin monet muut eivät investoi ja se saattaa olla hyödyksi investoiville yrityksille (Tekniikka & Talouden www-sivut).

Kohdeyritykset B ja C joutuvat tekemään kipeitä ratkaisuja seuraavan vuoden aikana. Niiden tilanne on heikennyt jo niin monta vuotta, että nyt tarvitaan suuria ratkaisuja. Tilauskantaan ei ole näkyvissä parannuksia, joten koska tulot eivät kasva, jostain on vähennettävä kulutusta. Kyseessä olevien pk-yritysten kohdalla se tarkoittanee tuotannon supistamista eli irtisanomisia tai muuta vastaavaa.

Suomessa on lukemattomia muitakin yrityksiä, jotka ovat samassa tilanteessa tutkimuksen kohdeyritysten B ja C kanssa. Valtio pystyisi nyt vaikuttamaan tulevaan taantumahan omilla toimillaan. Valtiolla on mahdollisuus helpottaa taloustilannetta esimerkiksi tuloveronalennuksilla tai liikenneväylien parantamisella. Tähän riittäisi valtiolta panoksena prosentti bruttokansantuotteesta, mikä ei ole ollenkaan ylivoimainen summa. (Pellervon taloustutkimus)

LÄHTEET

Alhola, K., Lauslahti, S. 2006. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö

Andersson, J-O., Ekström, C., Gabrielsson, A. 2001. Kannattavuussuunnittelu ja –laskenta. Juva: WS Bookwell Oy

Asiakastiedon www-sivut
Sopimusasiakkaan palvelut – Sisältöohjeet, viitattu 14.12.2011
https://www.asiakastieto.fi/help/fi/ohje_tunnusluvut.htm

Elliott, J. A., Horngren, C. T., Sundem, G. L., 2001. Introduction to Financial Accounting. New Jersey: Prentice Hall

Eskola, A., Mäntysaari, A. 2006. Kannattavuuden hallinnan perusteet. Keuruu: Otava

Euroopan komission www-sivut
Kevään talousennuste 2009–2010: EU:n talous vakaantumassa viitattu 16.3.2011
http://ec.europa.eu/finland/news/press/090504a_fi.htm

Hakala, J. 2000. Opinnäytetyö ja sen ohjaaminen – johdatus tutkimusprosessin hallintaan. 2. p. Tampere: Tammer-Paino Oy

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5. uud. p. Helsinki: Edita Prima Oy

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

HowKnow:n www-sivut
Kannattavuus. Viitattu 15.12.2011
<http://howknow.fi/Kannattavuus.html>

Jauri, O. 1997. Riskienhallinta uudesta näkökulmasta. Helsinki: Kauppakaari Oy

Jormakka, R., Koivusalo, K., Lappalainen, J. & Niskanen, M. 2009. Laskentatoimi. Helsinki: Edita Prima Oy

Jyrkkiö, E., Riistama, V. 2000. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. Porvoo: WS Bookwell Oy

Jyrkkiö, E., Riistama, V. 1999. Operatiivinen laskentatoimi. Porvoo: WSOY

Kallunki, J-P., Niemelä, J. 2004. Uusi yrityksen arvonmääritys. Helsinki: Talentum Media Oy

Kauppalehden www-sivut

Ostovelkojen kiertoaika 2011, viitattu 17.3.2011

<http://www.kauppalehti.fi/balance/tulkintaohjeet/index.jsp?oid=20110363241>

Leppiniemi, J. 1993. Rahoitus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy

Mähönen, J., Villa S. 2006. Osakeyhtiö II. Pääomarakenne ja rahoitus. Verkkokirja, saatavissa: wsoypro.fi (viitattu 27.9.2010)

Pellervon taloustutkimus PTT julkaisu. 2011. PTT – ennuste – kansantalous. Puna-musta Oy

Pellinen, J. 2006. Kustannuslaskenta ja kannattavuusajattelu. Keski-Suomen Painotuote Oy

Rhodes, D., Stelter, D. 2010. Accelerating Out of the Great Recession: How to Win in a Slow-Growth Economy. McGraw-Hill Professional Publishing

Ruoka-Suomi –tiedotteen 4/2002 erillisliite.

http://www.tkk.utu.fi/extkk/ruokasuomi/ajank_toimintakyky.pdf

Suominen, A. 2000. Riskienhallinta. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy

Taloussanomat. Saatavissa: taloussanomat.fi (viitattu 27.9.2010)

Tekniikka & Talouden www-sivut

Suomi tarpoo taantumun alussa, 2011. Viitattu 15.12.2011

<http://www.tekniikkatalous.fi/talous/suomi+tarpoo+taantumun+alussa/a739101>

Tekniikka & Talouden www-sivut

Taantumun aikana investoitava tulevaan nousuun, 2008. Viitattu 15.12.2011

<http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/metallitekniikka/taantumun+aikana+investoitava+tulevaan+nousuun/a197946>

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut

Tiedotteet 2010, Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010 -raportti: Taantuma koettelee kaikkia maakuntia. Viitattu 2.3.2011.

http://www.tem.fi/index.phtml?101881_m=98606&s=4265

Tilastokeskuksen www-sivut

Tiedote 27.2.2009 Bruttokansantuote laskuun, Suomi taantumassa. Viitattu 2.3.2011.

http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2009/tiedote_003_2009-02-27.html

Tilastokeskuksen www-sivut

Tiedote 1.3.2011 Bruttokansantuote kasvoi 3,1 prosenttia vuonna 2010 . Viitattu 3.3.2011.

http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2011/tiedote_003_2011-03-01.html

Tilastokeskuksen www-sivut

Teollisuuden toimialakatsaus 4/2008, 27.3.2009 viitattu 9.3.2011

http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-27_001.html?s=7

YLE:n www-sivut

Sampo Pankki: Suomi matkalla kohti taantumaa, viitattu 15.12.2011

[http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2011/12/sampo_pankki_suomi_matkalla_koh
ti_taanumaa_3099866.html](http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2011/12/sampo_pankki_suomi_matkalla_koh
ti_taanumaa_3099866.html)

Yritys-Suomen www-sivut

<http://www.talousapu.fi/ely-keskusten-kehittamispalvelut>

Miten ELY-keskus (ent. TE-keskus) voi osallistua yrityksen pelastamiseen yli taan-
tuman? Viitattu 17.3.2011